

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

BUXORO
DAVLAT
UNIVERSITETI

BuDU rektori O.X.Xamidov

2024 yil "30" avgust

Ro'yxatga olindi: № MD-71010101-1.04

2024 yil «__» avgust

TURIZMDA GEOAXBOROT TIZIMLARI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000000	Xizmatlar sohasi
Ta'lim sohasi:	1010000	Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishi:	71010101	Turizm va mehmondo'stlik

Fan/modul kodi <i>TCAT11210</i>		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1-2	ECTS- Kreditlar 10 (4+6)
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4,6
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Turizmda geoaxborot tizimlari	90	210	300
2. I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – geoinformatika va GATga oid fundamental tadqiqotlar va ilmiy yangiliklar, shuningdek zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llagan holda turizm sohasida GATlarni loyihalashtirish usullari bilan talabalarni tanishtirish. Fanning vazifalari – talabalarga makon va zamonga oid ma'lumotlarning geoaxborot tahlilini amalga oshirish metodologiyasini o'rgatish, turistik faoliyatga oid GAT-loyihalarni yaratish ko'nikmasini shakllantirish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: Modul 1: Turizmda geoaxborot tizimlarga (GAT) kirish 1. Geoinformatsion tizimlar (GAT) asoslarini o'rganish va ularning turizm sanoatiga inqilobiy ta'siri 2. Zamonaviy turizm ilovalarida GAT ning muhim tarkibiy qismlari va ko'p qirrali funktsionalligi 3. GAT ma'lumotlari turlari, manbalari va ularning turizm rejalashtirishdagi muhim roli yuzasidan to'liq tahlillar Modul 2: GAT da ilg'or xaritalash va fazoviy tahlil usullari 1. GAT da ilg'or xaritalash usullari: turizm rivojlanishini yaxshilash uchun xaritalar yaratish va ularni tushunish 2. GAT orqali fazoviy tahlil: turizm dinamikasidagi qonuniyatlar va tendensiyalarni aniqlash 3. Tabiiy va madaniy diqqatga sazovor joylarni xaritalash orqali turizm resurslarini to'liq hisoblash uchun GAT dan foydalanish Modul 3: Strategik rejalashtirish va barqaror rivojlanish 1. GAT orqali strategik turizm rejalashtirish va rivojlanitirish: turizm infratuzilmasini optimallashtirish				

2. GAT nuqtai nazaridan barqaror turizm amaliyotlari: turizm o'sishini atrof-muhitga ta'sirini muvozanatlash 3. GAT texnologiyasi orqali turistlar tajribasini yaxshilash: geografik joylashuvga asoslangan xizmatlar (LBS-location based services) Modul 4: Inqirozni boshqarish va madaniy merosni saqlash 1. Turizmda inqirozni boshqarish: tabiiy va sun'iy ofatlarga samarali javoblar uchun GAT dan foydalanish 2. Madaniy merosni saqlashda GAT: tarixiy ahamiyatga ega turizm maskanlarini boshqarish va himoya qilish 3. GAT orqali ekoturizmi targ'ib qilish: tabiatga asoslangan turizm yo'nalishlarini barqaror rivojlantirish usullari Modul 5: Bozor tahlili va SMART turizm yo'nalishlari 1. GAT yordamida turizm ta'sirini baholash: turizm tashabbuslarining ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik ta'sirini baholash 2. Aqlli turizm yo'nalishlarining yuzaga kelishi: turistlar tajribasini yaxshilash uchun GAT ni real-vagt ma'lumotlari bilan integratsiyalash 3. GAT orqali turizm bozorlarini maqsadlash: turizm sektorida bozor tahlili va mijoz profilini tahlil qilish bo'yicha innovatsion strategiyalar Modul 6: GATdan foydalangan holda innovatsion turizm tajribasi dizayni va mehmnlarni jalb qilish 1. GAT va interaktiv xaritalarni turistlar uchun qiziqarli tajribalar va mehmnlarni jalb qilish uchun integratsiya qilish 2. Turizmda GATga asoslangan hikoya yaratish va talqin: mehmnlarni manzilga bog'lash uchun hikoyalarni ishlab chiqish Modul 7: GAT yordamida strategik turizm rejalashtirish va mehmnlarni oqimini boshqarish 1. GAT yordamida turistlar oqimini optimizatsiya qilish: yig'itilishni kamaytirish va mehmnlarni qoniqishini oshirish strategiyalari 2. GAT yordamida turizm rejalashtirishda prognozli tahlil, kelajakdagi mehmnlarni oqimi va infratuzilma talablarini oldindan ko'rish 3. GAT yordamida turistlar xavfsizligi va xavflarni boshqarish: fazoviy ma'lumotlar yordamida xavfsizlikni oshirish III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Magistr amaliyot mashg'ulotlarda vaziyatli topshiriqlar yechadi. Amaliy mashg'ulotlarda yechiladigan vaziyatli topshiriqlar quyidagi prinsiplarga asosan tanlanadi: Turmahsulot marketingi bo'yicha malka hosil qildiruvchi, fanning mohiyatini anglatuvchi va mavzular orasidagi bog'liqlikni ifodalovchi ma'lum miqdordagi muammoli vaziyatlar, pedagogik texnologiyalar tanlanadi. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsiya etiladi:	
--	--

1. Geoinformatsion tizimlar (GAT) asoslarini o'rganish va ularning turizm sanoatiga inqilobiy ta'siri
2. Zamonaviy turizm ilovalarida GAT ning muhim tarkibiy qismlari va ko'p qirrali funksionalligi
3. GAT ma'lumotlari turlari, manbalari va ularning turizm rejalashtirishdagi muhim roli yuzasidan to'liq tahlil
4. GAT da ilg'or xaritalash usullari: turizm rivojlanishini yaxshilash uchun xaritalar yaratish va ularni tushunish
5. GAT orqali fazoviy tahlili: turizm dinamikasidagi qonuniyatlar va tendensiyalarni aniqlash
6. Tabiiy va madaniy diqqatga sazovor joylarni xaritalash orqali turizm resurslarini to'liq hisoblash uchun GAT dan foydalanish
7. GAT orqali strategik turizm rejalashtirish va rivojlantirish: turizm infratuzilmasini optimallashtirish bo'yicha qo'llanma
8. GAT nuqta nazaridan barqaror turizm amaliyotlari: turizm o'sishini atrof-muhitga ta'sirini muvozanatlash
9. GAT texnologiyasi orqali turistlar tajribasini yaxshilash: geografik joylashuvga asoslangan xizmatlar (LBS-location based services)
10. Turizmni inqirozni boshqarish: tabiiy va sun'iy ofatlarga samarali javoblar uchun GAT dan foydalanish
11. Madaniy merosni saqlashda GAT: tarixiy ahamiyatga ega turizm maskanlarini boshqarish va himoya qilish
12. GAT orqali ekoturizmni targ'ib qilish: tabiatga asoslangan turizm yo'nalishlarini barqaror rivojlantirish usullari
13. GAT yordamida turizm ta'sirini baholash: turizm tashabbuslarining ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik ta'sirini baholash
14. Aqlli turizm yo'nalishlarining yuzaga kelishi: turistlar tajribasini yaxshilash uchun GAT ni real-vaqt ma'lumotlari bilan integratsiyalash
15. GAT orqali turizm bozorlarini maqsadlash: turizm sektorida bozor tahlili va mijoz profilini tahlil qilish bo'yicha innovatsion strategiyalar
16. GAT va interaktiv xaritalarni turistlar uchun qiziqarli tajribalar va mehmonlarni jalb qilish uchun integratsiya qilish
17. Turizm GATga asoslangan hikoya yaratish va talqin: mehmonlarni manzilga bog'lash uchun hikoyalarni ishlab chiqish
18. GAT yordamida turistlar oqimini optimizatsiya qilish: yig'ilishni kamaytirish va mehmonlar qoniqishini oshirish strategiyalari
19. GAT yordamida turizm rejalashtirishda prognozi tahlil, kelajakdagi mehmonlar oqimini va infratuzilma talablarini roldindan ko'rish
20. GAT yordamida turistlar xavfsizligi va xavflarni boshqarish: fazoviy ma'lumotlar yordamida xavfsizlikni oshirish

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda magistrantlar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy masalalar yechish orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va

o'quv qo'llanmalar asosida magistrantlar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali magistrantlar bilimini oshirish, masalalar yechish, mavzular bo'yicha ko'rgazmali qurollar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.

Laboratoriya ishlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar

Fan bo'yicha laboratoriya ishlarini bajarish o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

Kurs ishini tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar

Fan bo'yicha kurs ishlarini bajarish o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

"Turizm geoxabrot tizimlari" fanini o'rganuvchi magistrantlar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra o'qituvchilari rahbarligida mustaqil ish bajaradilar. Ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib handa internet sayrlardan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Mustaqil ta'lim mavzulari fan o'qituvchisi bilan birgalikda belgilanadi va kafedrada tasdiqlanadi.

Magistrant mustaqil ishini tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- *darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- *tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- *komp'yuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- *maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- *magistrantning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- *interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- *masofaviy (distancion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida magistrant:
Makoni ma'lumotlarni taqdim etish modellari, GATlarda raster (Rastrovaya) ma'lumotlarni taqdim etish modellari, Ma'lumotlarni taqdim etishning vektorli modeli, Makoni ma'lumotlarni tahlil qilish, Geo ma'lumotlarning formatlari, Tadqiq qilish uchun tanlangan obyekt va shakllarni GAT muhitida yaratish kabi kompetensiyalarga ega bo'ladi.

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- *ma'ruzalar;
- *interfeol keys-stadliar;
- *seminarlar (mantiqiy fikrlash. tezkor savol-javoblar);
- *guruhlarda ishlash;
- *taqdimotlarni qilish;

	•individual loyihalar; •jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oqaliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha testni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Геоинформатика: учебник для студ. вузов : в 2 кн. Кн.1 / под ред. В. С. Тикунова. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Академия, 2008. — 374 с. 2. Тухлиев I.S., Навийбоев Р. ва бошqa, "Turizm asoslati". Darslik. T.: "Fan va texnologiya", 2014-y. 3. Трифонова, Т. А. Геоинформационные системы и дистанционное зондирование в экологических исследованиях : учеб. пособие для студ. вузов / Т. А. Трифонова, И. В. Мищенко, А. Н. Красношарков. — М. : Академ. Проект, 2005. — 350 с. 4. Иконников, В.Ф. Геоинформационные системы: учеб.-метод. пособие / В.Ф. Иконников, А.М. Сеуэн, Н.Г. Токаревская. — Минск: БГЕУ, 2010. 5. Крючков, А.Н. Интеллектуальные технологии в геоинформационных системах: учеб. пособие / А.Н. Крючков, С.А. Самодумкин, М.Д. Степанова, Н.А. Гулякина. Под науч. ред. В.В. Голенкова. — Минск: БГУИР, 2006. 6. Longley, P. A., Goodchild, M. F., Maguire, D. J., & Rhind, D. W. (2015). Geographic Information Systems and Science (3rd ed.). John Wiley & Sons. 7. Ibragimov, N. S. (2021). <i>Turistik hudud raqobatbardoshligi</i>.
	Qo'shimcha adabiyotlar: 8. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida" gi Qonuni. T.: 1999-y. 9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Turizmini rivojlantirish davlat qo'mitasi"ning tashkil etish to'g'risidagi 2016-yil 2-dekabrda gi PQ-2666-sonli qarori 10. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2016-yil yakunlari va 2017-yil istiqboliga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017-yil 16-yanvar, №11 11. Mirziyoyev Sh.M. Ekin va farovon demokratiy O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMU, 2017. – 29 b. 12. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMU, 2017. – 47 b. 13. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajegimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMU, 2017. – 485 b. 14. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston

	Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi RF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlar to'plami, 2017-y., 6-son, 70-modd 15. Александрова А.Ю. «Международный туризм» Учебник. М: «КНОРУС» 2010. 464 с. 16. Чандра, А. М. Дистанционное зондирование и географические информационные системы / А. М. Чандра, С. К. Гош ; пер. с англ. А. В. Киришина. — М. : Техносфера, 2008. — 308 с. 17. Геоинформатика. Толковый словарь основных терминов // Ю.Б. Баранов, А.М. Бердянт, Е.Г. Капалов и др. — М.: ГИС-Ассоциация, 1999. — 204 с. 18. I.S.Tuxliyev, G'N.Oldatov, M.Q.Pardayev "Turizmi rejalashtirish". Darslik. T.: "qit'isod-mo'laya", 2010-y. 19. The use of Geographic Information Systems (GAT) in Canada's National Parks http://parks canada.gc.ca/natress/inf ral/GAT/GAT_E.HTM 20. Soliyev A.S., Usmonov M.R. Turizm geografiyasi (Samqand viloyati misolida) – Samqand: SamDU, 2005-y. 21. Ibadullayev N.E. O'zbekistonning turistik resurslari. Ma'ruzalar kurs. – Samqand, SamSI, 2008. -114 b.
	Internet saytlari: 22. www.lex.uz 23. www.ziyoum.uz 24. www.tourism.uz 25. www.tour.uz 26. www.stat.uz
7.	Вухого давлат университети томонидан ishlab chiqilgan va tasdiqlangan Fan/modul uchun mas'ul: N.S.Ibragimov - BuxDU, "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrası professori, i.f.d. M.N.O'liehov - BuxDU, "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrası o'qituvchisi, PhD
	Taqrirlashlar: H.R.Namoyev -BuxDU "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrası professori, i.f.n. G.J.Xasanova- BuxMTI dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi (turdash OTM)